

Nr 335.

Av herr **Linnér** och herr **Andersson, Albert**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.

Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition innefattar i flera avseenden förslag till viktiga förbättringar av nuvarande taxeringsorganisation. På vissa punkter synes dock förslaget icke giva en lycklig lösning.

Vad först angår prövningsnämnden måste det anses vara av synnerlig vikt att hos prövningsnämnden, med dess dubbelställning av beskattningsmyndighet och överinstans, lekmanneelementet fullt kommer till sin rätt. Stora befolkningsgrupper drabbas numera kännbart av den direkta beskattningen. Denna är det mest påtagliga uttrycket för deras förpliktelser mot samhället, och det har stor betydelse, att skattebetalarna hysa den övertygelsen, att deras beskattning blir bedömd icke blott tekniskt riktigt utan också med insikt om deras verkliga levnadsförhållanden och därpå beroende skatteförmåga. Skatteprocesserna röra ett mycket större antal medborgare än de vanliga rättegångarna och tillika medborgare, som icke äro vana att utveckla sin talan i fråga om invecklade juridiska spörsmål. För att genomskåda och bedöma den realitet, som ligger bakom besvär i skatteärenden, måste prövningsnämnden vara utrustad med ett starkt och mångsidigt lekmanneelement.

De nuvarande föreskrifterna om prövningsnämndens sammansättning fylla kraven på person- och lokalkännedom så långt sig göra låter. Den splittring i arbetet, som omvitnats från senare år, har framtvingat genom besvärsmålens ökning och den därav föranledda uppdelningen på avdelningar. Den sammanhänger också med den korta tid, som för närvarande står prövningsnämnderna till buds för deras arbete.

De nuvarande länsprövningsnämnderna skola bestå av minst 8, högst 15 ledamöter, en sammansättning, som fyller önskemålen om allsidig representation. Den i propositionen föreslagna sammansättningen av minst 4, högst 8 ledamöter torde icke i detta avseende kunna ge motsvarande resultat. Antalet ledamöter bör till en viss grad kunna lämpas efter länets storlek och olikheter i dess näringsliv.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att nuvarande antal ledamöter, minst 8 högst 15, bibehålles.

Beträffande tillsättningen av prövningsnämndens ledamöter gäller för närvarande, att de utses av länsstyrelsen samt att minst halva antalet skall utses bland dem som därtill föreslås av taxeringsnämnderna. De sakkunniga antyda, att, då landskamreraren vid länsstyrelsens beslut är föredragande, skulle obehörig hänsyn kunna tagas till ledamöternas inställning till landskamrerarens uttalade meningar. Denna uppfattning torde knappast hava stöd i erfarenheten. Tvärtom lär urvalet av ledamöter uteslutande gå ut på att få till stånd en så allsidig sakkunskap som möjligt inom prövningsnämnden. Att prövningsnämnden ofta bland sina medlemmar har åtskilliga taxeringsordförande beror icke endast på taxeringsnämndernas förslag utan framför allt på det faktum, att deras ordförande självfallet äga den bästa kunskap om taxeringsförfattningarna och den största erfarenheten angående de ekonomiska förhållandena inom olika delar av länet. Någon förminskning av prövningsnämndens opartiska ställning har därigenom icke uppstått.

Om ledamöter och suppleanter skola utses av Kungl. Maj:t är dock valet enligt förslaget begränsat till personer inom prövningsnämndens distrikt. Det torde knappast vara möjligt för Kungl. Maj:t att äga tillräcklig personkänedom inom landets olika delar. Kungl. Maj:t torde därför i huvudsak bli hänvisad till yttrande eller förslag från länsstyrelsen.

På grund av dessa förhållanden hemställes,

att ledamöter och suppleanter i prövningsnämnd skola utses av länsstyrelsen.

Beträffande tiden för tillsättningen av prövningsnämndens ledamöter och suppleanter torde redan nu förlängning av förordnande under flera år vara vanlig, om icke särskild anledning till motsatsen föreligger. Då emellertid propositionens förslag om 4-årsperioder torde kunna bidra till ökad kontinuitet i arbetet är däremot icke något att erinra.

Vad ordföranden angår erinras, att för närvarande landshövdingen skall vara ordförande med rättighet att deltaga i överläggningarna men ej i beslutet samt att vid förfall för landshövdingen efter nämndens val en av dess ledamöter skall tjänstgöra såsom ordförande. Enligt förslaget skall landskamreraren vara ordförande. Detta sammanhänger med att enligt propositionen ledningen av taxeringsarbetet överflyttas från landskamreraren till innehavaren av en nyinrättad tjänst, taxeringsintendenten.

Nu torde det vara riktigt, såsom de sakkunniga framhållit, att landshövdingen endast undantagsvis äger speciell sakkunskap angående taxeringsförfattningarna samt att vissa skäl föreligga för att en sådan kvalifikation finnes hos prövningsnämndens ordförande särskilt för att denne skall kunna utöva erforderlig processledning. Mot nyssnämnda brist får dock läggas fördelen därigenom att landshövdingen fungerar såsom ordförande och därmed stärker pröv-

ningsnämndens auktoritet. Närmast torde avgörandet böra bero på huruvida prövningsnämndens arbete enligt den nya organisationen kommer att få sådan omfattning och pågå så oavbrutet, att landshövdingen icke lämpligen bör ägna sig däråt med hänsyn till andra uppgifter.

Om landshövdingen således i många fall icke bör vara ordförande i prövningsnämnd, följer dock härav icke, att uppdraget bör överflyttas till landskamreraren.

Även propositionen betonar, att prövningsnämnden inför det allmänna rättsmedvetandet bör framstå som en fullt opartisk institution, icke såsom ett redskap för statens fiskaliska intressen. Denna prövningsnämndens karaktär har funnit stöd i landshövdingens ordförandeskap. Däremot har landskamreraren på grund av sin speciella uppgift att förestå taxeringsarbetet kommit att inför det allmänna medvetandet representera just motsatsen mellan statens skatteintresse och de skattedragande. Då föredragningen i prövningsnämnden enligt förslaget skall omhänderhavas av landskamreraren samt dessutom inrättas ett nytt rent fiskaliskt ämbete, skulle sannolikt det allmänna intrycket av ordförandeskapets överflyttning från landshövdingen till landskamreraren bli, att staten skärpt sin beskattningsapparat. Då med den föreslagna organisationen landskamrerarna troligen i framtiden komma att rekryteras från taxeringsintendenternas kategori, skulle en sådan uppfattning bibehållas även efter en övergångstid.

Härtill kommer, att förhållandet mellan landskamrerarens och taxeringsintendentens uppgifter enligt förslaget icke synes lyckligt avvägt. De sakkunniga hava understrukt den »oerhörda betydelsen — — — av taxeringsarbetets rätta bedrivande» och uttalat att » uppsikten över och ledningen av taxeringsarbetet är — — — den viktigaste och mest arbetskrävande uppgift som åt landskontoren är anförtrodd». Denna uppfattning är obestriddligen riktig men på grund därav synes det vara viktigt, att just avdelningschefen för landskontoret, landskamreraren, tages i anspråk för ledningen av taxeringsarbetet i största möjliga mån. Så kommer dock icke att ske, om propositionen genomföres. Härvid är att märka, att ledningen av taxeringsarbetet icke endast gäller arbetet i prövningsnämnden. Det är minst lika viktigt, att från början av taxeringen en person med landskamrerarens auktoritet kan under överläggning med taxeringsnämndernas ordförande och kronoombud, genom personliga besök hos nämnderna samt genom granskning av rapporter från dessa följa och leda deras arbete. Dessa grundläggande detaljer skulle enligt förslaget i realiteten undandragas landskamreraren och den verkliga ledningen övergå till den föreslagne taxeringsintendenten. Landskamreraren kommer att få sitt dagliga arbete huvudsakligen förlagt till sysslandet med landskontorets medelsförvaltning, vilket ostridigt är av mindre vikt än taxeringen. Han kommer så småningom att övergå till en mindre sakkunnig och mera formellt arbetande funktionär, dock utan att han kan frigöras inför allmänheten från föreställ-

ningen, att han representerar statens skatteintresse. Å andra sidan synes det otvivelaktigt bli förenat med mycket stora svårigheter att rekrytera taxeringsintendenterna så, att de omedelbart äro vuxna det ledarskap, som enligt propositionen tilldelas dem.

Det måste således befaras, att den föreslagna organisationen försvagar provningsnämndens ställning som opartisk instans samt att den, utan att ge landskamreraren en fri ställning utåt i förhållande till taxeringsarbetet, det oaktat kommer att taga hans tid starkt i anspråk. Det måste nämligen förutsättas, att arbetet med föredragningen i provningsnämnden kommer att kräva ett noggrant studium av för honom förut obekanta besvärakter och anmärkningshandlingar. Vid sådant förhållande synes det lämpligare att provningsnämnden erhåller en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande som icke är landskamrerare. På omständigheterna får bero, huruvida landshövdingen skall utses därtill eller icke. Landskamreraren däremot bör bibehållas vid sin nuvarande ställning såsom verklig ledare av taxeringsarbetet inom länet. Såsom hittills bör han i princip vara föredragande i provningsnämnden med möjlighet att annan tjänsteman förordnas till föredragande. I stället för taxeringsintendentsbefattningen inrättas en ny länsassessorsbefattning å landskontoret, vilken utom de nuvarande uppgifterna för biträdande landskamrer torde kunna under landskamrerarens ledning handhava utbildningen av nyutsedda taxeringsnämndsordförande och kronoombud, meddela råd och upplysningar samt verkställa utredningar i tidskrävande och svårbedömbara taxeringsärenden.

I enlighet med vad sålunda anförts hemställes,

att förslaget, såvitt angår ordförandeskapet i provningsnämnd samt landskamrerarens ställning i övrigt ävensom beträffande utbyte av taxeringsintendentsbefattningen mot en länsassessorsbefattning å landskontoret, måtte ändras i enlighet med vad ovan angivits.

I princip bör eftersträvas, att grundläggande utredningar i generella frågor, som röra taxeringarna, erhålla en så objektiv karaktär som möjligt. I enlighet härmed torde det vara lämpligt att bibehålla de i nuvarande 59 och 75 §§ taxeringsförordningen omförmälda sammanträdena såsom sammanträden inför länsstyrelserna i stället för, såsom förslaget innebär, inför landskamreraren. Det torde hittills i allmänhet hava tillgått så, att landskamreraren gjort utredning angående priser och värden m. m. samt att detta material sedan under landshövdingens ordförandeskap fritt diskuterats mellan representanter för taxeringsnämnderna inom olika delar av länet. Härvid uppkomma ofta frågor, som icke blott äro taxeringstekniska utan sammanhånga med de allmänna näringsförhållandena. De resultat, som framgå av diskussionerna, hava åtnjutit en betydande auktoritet och varit nämnderna till ett mycket gott stöd under de meningsbrytningar, som uppstå under taxeringsarbetet.

På grund härav hemställes,

att ändring i enlighet med vad nyss sagts måtte äga rum beträffande föreskrivna sammanträden före taxeringsarbetets början.

I samband med de föreslagna ändringarna av landskontorens organisation måste uppmärksammas, att dessa komma att medföra avsevärda förbättringar beträffande befordringsutsikterna för landskontorens juridiskt och eljest speciellt utbildade befattningshavare. På landskanslierna har under senare år det kvalificerade arbetet starkt vuxit i omfattning och de juridiska befattningshavarnas antal har därför måst ökas. Någon utvidgning av assessorsgraderna har alls icke ägt rum, bortsett från några extra ordinarie assessorsbefattningar. Det har i flera olika sammanhang påpekats, att denna disproportion mellan de högre och lägre befattningarna på landskanslierna måste medföra en menlig inverkan på rekryteringen. Den föreliggande propositionen innefattar en i och för sig nödvändig utveckling av landskontoren men den påkallar ånyo uppmärksamhet på behovet av förbättrade utsikter för befattningshavarna med juridisk utbildning vid länsstyrelsernas andra avdelning, landskanslierna.

I enlighet med vad ovan anförts hemställes,

att ändringar i enlighet med vad förut sagts måtte vidtagas i de av Kungl. Maj:t framlagda förslagen.

Stockholm den 28 oktober 1943.

S. Linnér.

J. A. Andersson.
